

Vyšší odborná škola a Střední průmyslová škola elektrotechnická
Božetěchova 3, Olomouc
Laboratoře elektrotechnických měření

PROTOKOL O MĚŘENÍ

Název úlohy

Nastavení pracovního bodu tranzistorového zesilovače

Číslo úlohy

202 - 3R

Zadání

1. Pro jednostupňový tranzistorový zesilovač v zapojení SE ve třídě A vypočítejte hodnoty rezistorů, máte-li zadány parametry: $U_{cc} = 12 \text{ V}$, $I_C = 20 \text{ mA}$, **úbytek napětí na $R_E = 0,2 \text{ V}$, $h_{21E} = 322$.**
2. Na zesilovači nastavte vypočítané hodnoty rezistorů. Po připojení napájecího napětí ověřte, že pracovní bod zesilovače nastaven skutečně ve třídě A.
S pomocí generátoru a osciloskopu proveďte následující měření:
3. Zjistěte maximální rozkmit vstupního sinusového signálu U_{VSTMAX} o frekvenci $f = 1 \text{ kHz}$, při kterém se obě půlvlny výstupního signálu přenesou ještě bez pozorovatelného zkreslení. Měření provádějte s připojeným C_E .
4. Spočítejte napěťové zesílení zesilovače A_U pro vstupní sinusový signál o frekvenci $f = 1 \text{ kHz}$. Měření proveďte s připojeným C_E .
5. Spočítejte napěťové zesílení zesilovače A_U dle předchozího bodu, ale s tím rozdílem, že C_E bude odpojený. Vysvětlete rozdíl v naměřených hodnotách.
6. Zjistěte šířku pásma zesilovače pro pokles napětí o 3 dB.

Poř. č.

7

Příjmení a jméno

Horčíčka Askold

Třída

3.B

Skupina

1.

Školní rok

2021/22

Datum měření

5.4.2022

Datum odevzdání

Počet listů

5

příprava

Klasifikace

měření

protokol

obhajoba

Protokol o měření obsahuje:

Teoretický úvod

Schéma

Tabulka použitých přístrojů

Postup měření

Tabulky naměřených a vypočtených hodnot

Vzor výpočtu

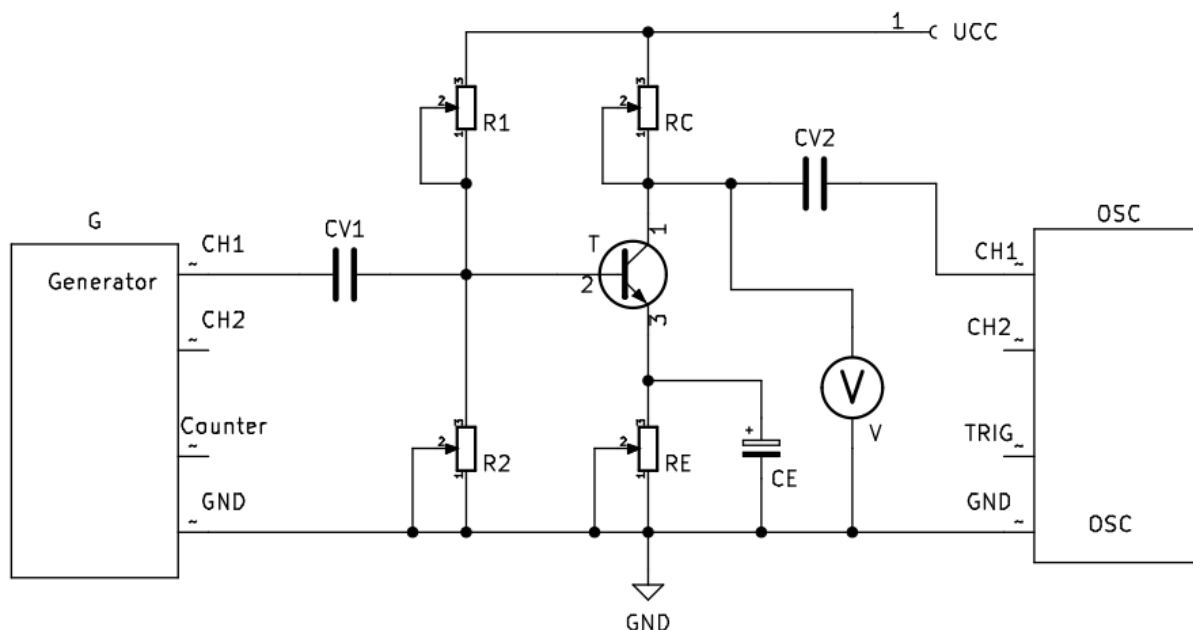
Grafy

Závěr

1. Teoretický úvod

Používáme zesilovač s tranzistorem v zapojení se společným emitorem (SE), což je nejčastější zapojení. Nastavené pracovního bodu realizujeme odporovým děličem složený z odporů R_1 a R_2 . Pracovní bod nastavujeme tak, aby byl zesilovač ve třídě A neboli v lineární části charakteristiky, což znamená že by měl mít malé zkreslení ale i velmi malou účinnost, také ve třídě A zesilujeme obě půlvlny sinusového signálu a fázi posouváme o 180° .

2. Schéma zapojení

Schéma č. 1: Tranzistorový zesilovač SE

3. Výpočet rezistorů

Napájecí napětí $\rightarrow U_{CC} = 12\text{ V}$

Kolektorový proud $\rightarrow I_C = 20\text{ mA}$

Úbytek napětí na $R_E \rightarrow U_{RE} = 0.2\text{ V}$

Proudový zesilovací činitel $\rightarrow h_{21E} = 322$

$$R_C \rightarrow U_{RC} = \frac{U_{CC}}{2} = \frac{12}{2} = 6\text{ V} \rightarrow R_C = \frac{U_{RC}}{I_C} = \frac{6}{0.02} = 300\ \Omega$$

$$R_E \rightarrow I_C = I_E + I_B \approx I_E \rightarrow R_E = \frac{U_{RE}}{I_E} = \frac{U_{RE}}{I_C} = \frac{0.2}{0.02} = 10\ \Omega$$

$$R_2 \rightarrow I_B = \frac{I_C}{h_{21E}} = \frac{20}{322} = 0.0621\text{ mA} \quad I_D = 10 \cdot I_B = 10 \cdot 0.0621 = 0.621\text{ mA}$$

$$U_{R2} = U_{BE} + U_{RE} = 0.65 + 0.2 = 0.85\text{ V} \quad R_2 = \frac{U_{R2}}{I_D} = \frac{0.85}{621 \cdot 10^{-6}} \approx 1369\ \Omega$$

$$R_1 \rightarrow R_1 = \frac{U_{CC} - U_{R2}}{I_D + I_B} = \frac{12 - 0.85}{621 \cdot 10^{-6} + 621 \cdot 10^{-7}} \approx 16\,323\ \Omega$$

4. Tabulka použitých přístrojů

Označení v zapojení	Přístroj	Typ	Inventární číslo	Poznámka
G	Generátor	-	Stůl → 19 0042/03	-
OSC	Osciloskop	-	Stůl → 19 0042/03	-
V	Voltmetr	MY74	19-0045/05	3 ½; 2 mV-20 V, $\delta = \pm 0,5\%$ rdg + 2 dig
R ₁	Odporová dekáda	P33	19-0047/12	-
R _C	Odporová dekáda	P33	19-1370/07	-
R ₂ , R _E , T, C _E , C _{V1} , C _{V2}	Přípravek pro měření tranzistorového zesilovače	-	-	-

Tabulka č. 1: Použité přístroje

5. Postup měření

I. Natavení pracovního bodu tranzistorového zesilovače

- Vypočítáme hodnoty rezistorů
- Sestavili jsme zapojení podle schématu č. 1 a nastavili jsme požadované hodnoty odporových dekád.
- Ověřujeme, zda je zesilovač doopravdy ve třídě A, popřípadě donastavíme odporovou dekádu R₁.

II. Maximální rozkmit vstupního napětí U_{VSTMAX}

- Nastavujeme generátor na frekvenci 1 kHz
- Nastavujeme osciloskop
- Postupně zvyšujeme U_{pp}, dokud nepozorujeme nepatrné zkreslení
- Zjišťujeme hodnotu napětí

III. Napěťové zesílení A_U pro zapojení s C_E a i bez C_E

- Nastavíme U_{pp} = 20 mV na generátoru
- Zjišťujeme hodnotu napětí pro zapojení s C_E
- Spočítáme A_U
- Zopakujeme pro zapojení bez C_E

IV. Šířka přenosového pásma s napěťovým útlumem 3 dB pro zapojení s C_E a i bez C_E

- Při U_{pp} = 20 mV zjišťujeme zesílené napětí se zapojeným C_E
- Vypočítáme pokles o 3 dB ze zesíleného napětí
- Zvyšujeme frekvenci generátoru do bodu, kdy je zesílené napětí rovno vypočtené hodnotě z bodu b
- Opakujeme bod c ale frekvenci snižujeme
- Zopakujeme pro zapojení bez C_E

6. Vzory výpočtů

I. Výpočet šířky přenosového pásma pro $f_H = 68 \text{ kHz}$, $f_D = 245 \text{ Hz}$

$$B = f_H - f_D = 68\,000 - 245 = 67\,755 \text{ Hz}$$

II. Výpočet napětového zesílení A_U pro $U_1 = 20 \text{ mV}$, $U_2 = 2.7 \text{ V}$

$$A_U = \frac{U_2}{U_1} = \frac{2.7}{0.02} = 135$$

III. Výpočet napětového zisku při $A_U = 135$

$$a_U = 20 * \log A_U = 20 * \log 135 = 42.6 \text{ dB}$$

7. Naměřené a vypočtené hodnoty

Označení rezistoru	$R_{\text{VYPOČTENÝ}} [\Omega]$	$R_{\text{SKUTEČNÝ}} [\Omega]$
R_E	10	10
R_C	300	300
R_1	1 369	1200
R_2	16 323	15 130

Tabulka č. 2: Hodnoty rezistorů

$f [\text{kHz}]$	$U_{\text{VSTMAX}} [\text{mV}_{\text{PP}}]$
1	40

Tabulka č. 3: Maximální rozkmit vstupního napětí U_{vstmax}

Druh zapojení	$A_U [-]$	$a_U [\text{dB}]$
S C_E	135	42.6
Bez C_E	24.5	27.7

Tabulka č. 4: Napětové zesílení

Druh zapojení	$f_D [\text{Hz}]$	$f_H [\text{Hz}]$	$B [\text{Hz}]$
S C_E	245	68 000	67 755
Bez C_E	38	290 000	289 962

Tabulka č. 5: Šířka pásma

8. Závěr

Zhodnocení U_{VSTMAX} , rezistorů a zapojení s C_E a bez C_E

- I. $U_{VSTMAX} \rightarrow$ je maximální rozkmit vstupního napětí, byl okolo 40 mV_{pp}, nad tuhle hodnotu už byla pozorovatelná mírná deformace, zkreslení. Pokud jsme se dostali nad okolo 90 mV_{pp} tak už byl signál dokonce limitován, nejdříve zdola a po nastavení ještě vyššího napětí i shora. Píšu okolo, jelikož jsme to nemohli určit úplně přesně, odhadovali jsme to při zobrazení na osciloskopu.
- II. Skutečné hodnoty odporů $\rightarrow$ nenastavili jsme přesně vypočítané hodnoty odporů, upravili jsme hodnoty tak, abychom měli na výstupu 6V
- III. S C_E vs bez $C_E \rightarrow$ bez připojeného C_E jsme získali přes 4x širší přenosové pásmo, můžeme také pozorovat že bez C_E je napěťové zesílení A_U výrazně menší při stejných hodnotách vstupního napětí